

LENGYELORSZÁG MAGYARUL

Polákia Magazin

Budapest Főváros XVII. kerületi Lengyel Kisebbségi Önkormányzat 1173 Budapest, Pesti út 165.

Szent László ünnepe Szabolcson

Szent László ünnepe Szabolcson

A Szabolcs-Szatmár Megyei Szabolcs Községben a Megyei Önkormányzat és a Szabolcs Megye Ifjászai Hagyományörző Egyesület 2009. június 27-én tartotta Szent László Király Ünnepét. A rendezvényen az Országos Lengyel Kisebbségi Önkormányzat képviselőjében megjelent Buskó András elnökhelyettes is, hiszen szent László Lengyelországban született és anyja lengyel királylány volt.

Erre a jeles napra Szabolcs községbe szállították a szentkorona másolatát is. A Koronaórség a korona másolatát Tokajba hozta és innen reggel hajón kísérték Szabolcsba, ahol a helybeliek fogadták.

A Korona fogadására Tokajba érkezett Seszták Oszkár, a Megyei Önkormányzat elnöke, Nyíregyháza Város elöljárói, illetve négy Szabolcs megyei város polgármestere. Az ünnepi vendégek között volt Májér János, Tokaj város polgármestere is.

A Koronaórség díszegysége és Szent László király gyaloghintója vezette a muzsikáló menetet, amelyet történelmi zászlóink, jelmezes hagyományörzők és az ünneplők kísérek fel a hajókikötőből a templomba

Az ünnepélyes díszmenet a Koronát az Árpád-kori templom (most református) udvarára kísérte, a Szent László szobor mellé. A díszünnepségen Seszták Oszkár elnök úr mondott ünnepi beszédet, majd ezt követően megkoszorúzzuk Szent László király szabolcsi emlékművét, majd a Koronát beszállították a templomba, ahol az úr asztalánál kapott helyet.

„A mi teremtőnk és megváltónk, az úr Jézus Krisztus uralkodása alatt, az Ő születésének 1092. évében Szabolcs városában szent zsinat tartatott, a magyarok legkeresztényibb királya, László elnökletével...” (Decretum anno 1092 in civitate Zabolch) - Részlet a király I. törvénykönyvéből. Emlékezzünk hálával a neves alkalomra, amely Szent István király apostoli munkájának betetőzése.

Szent László király a szabolcsi országgyűlésen nem csak az állam rendjét szilárdította meg törvényeivel, de a keresztény hitet is megerősítette a szívekben. (A közös templomi imádságot a templom falára vetítjük ki, azon vendégeinknek, akik számára odabent már nem jutott hely.)

Az ökumenikus istentisztelet után került sor a Szent Korona záródoklatra, A látogatók közelről is megcsodálhatják a Magyar Szent Korona hiteles másolatát.

Szabolcs földvárában a „Szent László király bajnoka”- címért versengtek a hagyományörző íjászok az ősi földvárban, hogy a legjobbak közülük kiérdemeljék az Arany Oroszlános kopjazászlót. A templomtéri megnyitót követően, a harcosok a várhídon át bevonultak az erőd falai közé. Egész napos programként zajlott a tradicionális íjászverseny. A látogatók ki is próbálhatták az íjlesztés tudományát, az íjászok segítségével, így esett, Buskó András elnökhelyettes első lövésre leterítette a jelképes szarvast.

A helyi Mudrány kúriában a Nyíregyházi Jósa András Múzeum állandó kiállítása keretében reprodukciókon megtekinthettük a világhírű gótikus festőművész, Simone Martini Árpád házi szentjeinket felvonultató középkori freskóképeit, az assisi Szent Ferenc bazilikából. Simone Martini műhelyéből kerülhetett ki a Czesztochowai Fekete Madonna kegykép is. Ugyanitt Papp Éva, balsai ikonfestő szentképeinek kiállítására is sor került.

A templom melletti piactér sátrai között bóklászva népművészek, kézműves mesterek portékáiból választhatunk kedvünkre való vásárfiát.

Ebéd után a Református Templomban Buskó András elnökhelyettes köszöntő szavait követően Béke Csaba lantművész adott históriás koncertet, majd dr. Makkay János tartotta meg ünnepi előadását. *„A saját nemzeti hagyományainkat következetesen számon tartó, megőrző, emlegető és folytató nemzeti gondolkodásunk helyreállítása és megerősítése a feladat. Kezdhető akár azzal, hogy elmeséljük a magyar népnek elődei igaz történetét, emlékezetbe idézzük őseit, megénekeljük nagy tetteit. Manapság a társadalomnak nem elsősorban a régmúlttal kell törődnie, hanem a közelmúlt – és a magyar régmúlt – megismerése és megértése alapján a holnappal és a holnaputánval, a közvetlen jövőnkkel.”* (Makkay János: Új magyar ideológia. Bp.2008)

Ezt követően bajuszmustrára, bábelőadásra és ünnepi koncerte is sor került.

Buskó András:

A MAGYAR-LENGYEL TÖRTÉNELMI KAPCSOLATOK ÉS A MAGYARORSZÁGI LENGYELSÉG TÖRTÉNETE

(a reformátusban megtartott előadás)

I. Szent László - a magyarországi lengyelség védőszentje

I. (Szent) László (1040 k.-1095), magyar király (1077-1095), I. Béla fia. A nyugati lovagi eszméket megelőző „lovagkirály” volt. 1068-ban megverte a Kelet-Magyarországra betörő besenyőket, 1074-ben a mogyoródi csatában Salamon csapatait. Pápa barát külpolitikát folytatott. Szembeszállt a német-római császársággal. Törvényeivel a feudális magántulajdon megszilárdítására törekedett, ezért rendkívül szigorúan büntette a lopást és a kóborlást. Megsokszorozta a királyi jövedelmeket, gazdaságilag megerősítette az országot. 1089-1091-ben meghódította Horvátországot. 1093-ban megalapította a zágrábi püspökséget, a szentjebbi és a somogyvári apátságot. Nagy birtokokat adományozott az egyháznak. 1083-ban kezdeményezte I. (Szent) István, Imre herceg, Gellért püspök szentté avatását. Egy gyermeke született: Piroska (Priske), későbbi bizánci császárné. 1192-ben szentté avatták.

Születése:

1038 előtt András (Endre), Béla és Levente elhagyták Magyarországot és Lengyelországba menekültek, miután apjukat, Vazult saját testvére Szent István megvakította. István király halálát (1038) követő évtizedben a német befolyást erőltető I. Péterrel szemben az Árpádházi hercegek – András, Béla és Levente – lengyel földön kerestek segítséget.

A hercegek II. Mieszko (Miecisław vagy Miecysław) király udvarában menedéket találtak. Ez az időszak a lengyel állam harcainak időszaka volt a Balti pomerán törzsekkel. Béla részt vett ezekben a harcokban, olyan kiemelkedően, ahogy az akkori krónikák írják – Mieszko jutalmul feleségül adta hozzá a lányát. Ahogy a legenda mondja, Béla párbajozott a pomeránok vezérével, legyőzte őt, innen ered Mieszko hálája.

A belső viszály és egyenetlenség hozta magával, hogy Szent László (1077-95-ig Magyarország királya) nem magyar földön, hanem Lengyelországban látta meg a napvilágot. Atyja I. (Bajnok) Béla magyar király (1060-1063) volt. Anyja – a magyar krónikák szerint – Rycheza (Richéza), II. Miciszláv (Mieszko) lengyel király leánya, nőágon II. Ottó császár dédunokája. Rycheza, az első lengyel király, Vitéz Boleslaw dédunokája.

Lászlóról tudjuk, hogy 1040 körül született (lehet, hogy később, 1046-ban) mint – Géza után – Béla és Rycheza második fia. Nemcsak születésének időpontja, de helyszíne is bizonytalan. Két fiú és több leánytestvére volt. Bátyja, Géza 1074-1077 között uralkodott.

A László név szláv eredetű, a Władysław (*Vladiszláv*) szláv keresztnévből származik, a jelentése: *hatalom és dicsőség*.

Életének első éveit lengyel földön töltötte, ahonnan 1048 táján Béla családjával tért haza. Gall Anonymus Lászlóról azt írja: „anyanyelve a lengyel volt”, pedig Szent László, egyes feltevések szerint beszélt magyarul is.

Hazatérés:

Béla kb. 1050-ig maradt Rychezával (Adelheid) Lengyelországban, amikor is a magyar trónt bátyja, András (1048-1060) foglalta el, aki lengyel fegyveres kísérettel távolította el a trónról Orseolo Pétert. László 1057-58-ban részt vett I. András fiának, a gyermek Salamonnak a megkoronázásán, amelyhez atyja és bátyja mellett ő is a beleegyezését adta. A XI. század végén még nem volt egyértelmű a magyar uralkodók esetében az elsőszülött fiú trónöröklési joga, ezért aztán az utódlást gyakran harc döntötte el a lehetséges örökösök között. Így aztán a gyermek Salamon megkoronázása után kiéleződtek az ellentétek András és Béla között, s a konfliktusban László az apja mellé állt, s emiatt 1060-ban ő is Lengyelországba távozott.

1060-ban I. Béla és fiai Lengyelországból lengyel sereggel tértek vissza és az év őszén. A Tiszántúlon Béla legyőzte I. András seregét, aki belehalt sebesüléseibe és az általa alapított Tihanyi Apátságban temették el. Székesfehérváron királlyá koronázták I. Bélát. I. Béla (1060-1063) és fiai, I. Géza (1074-1077), I. Szent László (1077-1095) és Lámberth herceg – számíthattak az újabb német befolyást képviselő Salamon (1063-1074) magyar királlyal szemben Merész Bolesław (1058-1079) lengyel király segítségére. Az egyesült magyar-lengyel hadsereggel győzik le Salamon király magyar-német seregét. Ugyancsak Merész Bolesław segítette trónra I. Gézát, majd I. Szent László királyt.

Merész Bolesław megsegítése:

I. (Szent) László magyar király (1077-1095), *II. (Merész) Boleszláv* (1058-1079) lengyel herceg megsegítésére – aki egyházi kiközösítés alatt állt -, hadjáratot is vezetett.

Amikor I. László uralkodott, sorsa még egyszer összefonódott a lengyelekével. *II. Merész Boleszláv* (Bolesław Śmiały, 1058-1079), aki rokoni kapcsolatban állott az Árpád-házzal, és I. Bélát

trónra segítette, összeütközésbe került a lengyel főurakkal, akiknek élén Szaniszló krakkói püspök állott. A lengyel herceg az öt kiközösítő püspököt 1079-ben halálra ítélte és az oltárnál kettéhasította a püspök fejét. Merész Bolesławot kiátkozták és száműzetésre ítélték.

[Szaniszló (1030-1079), 1072-től Krakkó püspöke. II. Bolesław király 1079-ben megölte. Lengyelország védőszentje lett, ünnepe: április 11., Lengyelországban május 8.].

II. Merész Boleszláv alattvalói elől Magyarországra menekült, ahol azonban gögösen fogadta unokatestvére, I. László üdvözlését. I. László ennek ellenére, II. (Merész) Boleszláv 1084-ben bekövetkezett haláláig gondoskodott illő eltartásáról. A lengyel trónról elűzött Merész Boleslaw király magyar földön halt meg.

II. (Merész) Boleszláv *Miesko* nevű fia 1086-1089 között Kis-Lengyelország részfejedelemségét birtokolta.

Szentté avatások:

1083. július 16 – november 5 között VII. Gergely pápa engedélyével zajlik Zoerard-András és Benedek zobori remeték (július 16-17.), Gellért püspök (július 25-én Csanádon, illetve augusztus 26.) és Szent István király (augusztus 20.), valamint Imre herceg szentté avatása november 5-én Székesfehérvárott.

I. István királyt 1083-ban, I. László király korában avatták szentté. A “Corona latina” zománcai *Györffy György szerint* István király ereklyetartóját ékesíthette. Ez az ereklyetartó az államalapító testének fölemelése (elavatio) és a szentté avatás után került Szent István koponyájára. Első királyunk, I. (Szent) István király életéről szóló három legenda közül mindössze egyikről tudjuk, hogy ki írta. A legismertebb legendát István királyról 1097-ben Hartvik győri püspök – Könyves Kálmán (1095-1116) megbízásából – írta és III. Ince pápa (1198-1216) ezt tette meg első királyunk hivatalos életrajzának.

A lengyel Zoerárd, magyarosan *Szórád* (*Lengyelország, 10. század +Szkalka, 1010 körül) hallotta első szent királyunk hírét, hazánkba jött, és *András* néven a Zobor-hegyi bencés monostorba lépett. A fehér kámzsás pálosok Czestochowájába vasúton utazó magyar zarándok többnyire a Vág folyó völgyének veszi az útját. A vonat ablakán kitekintve Lipótvár (Leopoldov) vasúti csomópontjától kezdve egyik várrom a másikat éri. Ezek sorában a folyó jobb partján Trencséntől nem messze a Fehér-Kárpátok hegyvonulatában található a szkalkai klastromrom és a hajdani bencés apátságna ma is használatban levő, kéttornyú temploma. Július 17-én, majd különösen az ezt követő vasárnapon közeli és távolabbi zarándokok lepik el e búcsújáró helyet. 1070 körül Szent Mór, az első magyar író Remete Szent András és Vértanú Szent Benedek legendáját készíti el. Szent Andrást és Benedeket 1083-ban (július 17.) VII. Gergely pápa engedélyével szentté avatták. Szent András utóda, társa és követője Benedek volt, ő mesélte el a szent életű remete aszkéta életét. András remete böjtölt, erdőt irtott, de az egész napos munka után egy tölgyfa rönkön ülve pihent. Ezt a rönköt nádszálakkal kirakott kerítés fogta körül, s ha a remete eldült, fel kellett ébrednie. Ezen kívül még fából készített abroncsot is tett a feje fölé, amire négyfelől négy követ is függesztett, hogy ha álmos fejét bármire lehajtja, a kő megüsse. Szent András halála után utóda Benedek lett, akit három évi remeteség után a Vág folyó mellett rablók megöltek. A hagyomány szerint itt, a Vág folyó melletti Szkalánál szenvedett vértanúhalált (a XII. századtól bencés monostor állt itt). Holttestét egy év múlva is sértetlenül emelték ki a Vágból, és ezt követően Szent András mellé temették a Boldog Emmerám vértanú (+ 652) bazilikájában, amelyet már 1111-ben András és Benedek egyházának mondanak. Szent András vas övet (cilicium) is viselt, melyet 1064. április 11-én Géza herceg, Salamon király unokatestvére és László herceg testvére, Pécselt elkért Mór püspöktől.

Újabb csatározások:

1079-1102. között Lengyelországban *I. Ulászló (Władysław) Herman* került hatalomra, *I. (Szent) László* 1093 második felétől fegyveresen avatkozott be *I. Ulászló Herman* lengyel fejedelem és mostohafia, *Zbigniew* viszályába. Az akkor lezajlott hadjáratban a magyar király *Zbigniew* oldalára állt.

1094-ben I. (Szent) László – a magyar Képes Krónika szerint – újra beavatkozott a lengyel belviszályokba. Judit királynénak, Salamon özvegyének második férjét I. (Herman) Ulászló lengyel fejedelmet segítette, és Krakkóban kikényszerítette a szemben álló felek megbékélését.

A lengyelek bátran harcoltak ellene, de a magyarok mégis győzelmet arattak. Ekkor a lengyelek egy része bezárkózott Krakkó várába, és ott keményen ellenállt. A magyarok nem engedtek: a várat úgy körülzárták, hogy oda még a madár sem repülhetett be. De hiába zárták körül, mert ostromgépeik nem voltak, hogy a vár kemény falát lerombolják. Már három hónapja ostromolta a magyar sereg a várat, ezalatt elfogyott az élelem a várban is, a táborban is. Éhezett már mind a két sereg, de egyik sem akart engedni. Akkor Szent László királynak jó gondolata támadt: megparancsolta a vitézeknek, hogy mindegyik hozzon földet a csizmaszárbán. Hordták is a földet egész éjszaka a magyar vitézeknek, és a sok földből nagy halom támadt a vár előtt. Ekkor a király előhozatta a maradék lisztet, és rátöltötte a halom tetejére. Aki messziről nézte, azt hitte, hogy egész liszthegyet lát maga előtt. Azt hitték a lengyelek is. Amikor meglátták, hogy a magyaroknak még akkor is lisztjük van, úgy elkeseredtek, hogy a várat feladták, és a békét a király akarata szerint megkötötték. Krakkóból Sieciech nádort fogolyként hozta Magyarországra.

I. Géza fia, Kálmán – I. László unokaöccse, akit I. László király váradi, vagy egri püspöknek akart szentelni -, 1094-ben Márk, Ugra és mások társaságában Lengyelországba menekült, hogy a trónra való jogát megtarthassa. Arra készült, hogy sereggel támadjon és úgy foglalja el az őt megillető trónt, ha nagybátyja meghal.

I. (Szent) László azonban 1095-ben a morvaországi hadjárata során megbetegedett, és Marcell prépostot, meg Péter nádort küldte Lengyelországba, az 1094-ben oda menekült unokaöccse, Könyves Kálmán váradi püspök hazahívására, akit utódjául jelölt, Álmos herceggel szemben.

